

Handläggare
Sara Heppling Trygg
Telefon: 08-508 24 016**Till**
Skärholmens stadsdelsnämnd

Svar på remiss om Järvalyftet 2007-2013. En satsning som gör skillnad.

Förvaltningens förslag till beslut

1. Skärholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens svar på remiss och skickar svaret till Äldre- och ytterstadsroteln i digital form och till KF/KS kansli i pappersform.
2. Omedelbar justering

Kerstin Sandström
StadsdelsdirektörRune Ney
Avdelningschef
stadsutveckling

Sammanfattning

Rapporten Järvalyftet 2007-2011- en satsning som gör skillnad är ett första led i ökad uppföljning av stadens ytterstadssatsningar. Nämnden ska i sitt remissvar yttra sig framförallt om de organisatoriska frågorna för ytterstadsarbetet i hela staden och om stadsledningskontorets förslag till beslut angående det fortsatta arbetet i ytterstaden.

**SKÄRHOLMENS
STADSDELSFÖRVALTNING
STADSUTVECKLING**Bodholmsplan 2,
Box 503
Skärholmen
Växel 08-508 24 000
anna.bolinder@stockholm.se
stockholm.se

Stadsledningskontoret framhåller att arbetet i Järvalyftet, och därmed uppfyllandet av kommunfullmäktiges beslut om Vision Järva 2030, har tagit viktiga steg framåt under dessa första fem år. Samtidigt pekar stadsledningskontoret på ett antal utmaningar som staden behöver möta, i vissa fall på nya vägar.

Stadsledningskontoret anser att det politiska ansvaret för uppföljning, utförande och samordning nu bör ges direkt till kommunstyrelsen, och att den särskilda politiska styrgruppen avvecklas.

Förvaltningen anser, liksom stadsledningskontoret, att det är av yttersta vikt att det fortsatta ytterstadsarbetet präglas av systematik och långsiktighet för hela staden, och att arbetet inordnas i stadens löpande utvecklingsarbete. De politiskt beslutade program och visioner som ligger till grund för förvaltningarnas arbete kräver samverkan för att koppla fysisk planering till exempelvis satsningar på företagsetableringar, verksamhetsytor, mötesplatser och kultur.

Lika viktigt som att ta vara på de goda exempel som genomförs i projektform, bland annat inom Järvalyftet, är att sprida kunskap om hur arbete som inleds i projektform, oftast med sökta medel för finansiering, kan överföras till ordinarie verksamhet utan att effekt och resultat av arbetet påverkas negativt.

Det är också grundläggande att lyfta och sprida goda exempel i form av metoder för att mäta effekt och resultat av de åtgärder som genomförs, för att säkerställa att satsningar faktiskt genererar det man vill uppnå. De begrepp som används i debatten och diskussionen om ytterstadens utmaningar behöver konkretiseras och alla stadens delar involveras i arbetet för ökad sammanhållning och en enad stad.

Förvaltningen föreslår permanenta forum, såväl digitalt som i form av seminarier och annat för erfarenhetsutbyte av goda exempel och ny kunskap. Forskningens delaktighet i arbetet är också av stor vikt, att utvecklingen följs och utvärderas i samarbete med högskolor och därmed i relation till omvärldens förändringar och framtidens villkor och utmaningar. Ett stadsövergripande program för social hållbarhet, där begreppet definieras och diskuteras och stadens hållning och ambitioner fastställs, skulle kunna vara ett sätt att gå vidare.

Bakgrund

Vision Järva 2030 antogs av kommunfullmäktige den 15 april 2009. Stadsdirektören beställde 2012 en rapport över arbetet med att uppfylla visionen. Rapporten Järvalyftet 2007-2011-en satsning som gör skillnad är ett första led i ökad uppföljning av stadens ytterstadssatsningar.

Vision Järva 2030 har sin bakgrund i sedan länge kända utmaningar i Järva. Järvalyftet ska vara en långsiktig satsning inom fyra huvudområden:

- Bra boende och mer varierande stadsmiljö
- Trygghet i vardagen
- Stärkt utbildning och bättre språkutbildning.
- Fler jobb och ökat företagande.

Ett stort antal satsningar, i såväl statlig som kommunal regi, har gjorts i områden som delar de utmaningar som finns i Järva. Trots goda syften, stort engagemang och betydande resurser, kvarstod dock merparten av de problem som motiverat satsningarna; hög arbetslöshet, låg utbildningsnivå och högt bidragsberoende – faktorer som enligt rapporten kan sammanfattas i begreppet utanförskap.

Utmärkande för Järva tillsammans med andra liknande områden är att tekniska och stadsbyggnadsmässiga utmaningar förenas med sociala och utbildningsmässiga. Bland många och komplexa orsaker till varför tidigare satsningar inte nått ända fram lyfts två särskilt fram: tidigare insatser har ofta varit för snäva och/eller inte getts tillräckligt med tid. Detta gav följande utgångspunkter för Järvalyftet: *det krävdes satsningar på större bredd och över längre tid.*

Att utveckla Järvas många starka sidor har också varit en viktig utgångspunkt för Järvalyftet såväl som att sprida en mer korrekt och mer komplett bild av Järva.

Ärendet

Ytterstadsarbetet ska alltmer integreras i stadens löpande verksamhet. Nämnden ska i sitt remissvar yttra sig framförallt om de organisatoriska frågorna för ytterstadsarbetet i hela staden och om stadsledningskontorets förslag till beslut angående det fortsatta arbetet i ytterstaden.

Järvalyftet 2007-2012 - en satsning som gör skillnad

Järvaområdet med stadsdelarna Akalla, Hjulsta, Husby, Kista, Rinkeby och Tensta rymmer ca 65.000 invånare (2011) och har en relativt snabb befolkningsökning (+1542 invånare 2011). Områdets potential med goda kommunikationer, närheten till Järvakilen och IT-klustret i Kista samt att utnyttja kraften i de flertalet stora stadsbyggnadsprojekt som planeras/pågår har varit viktiga utgångspunkter för den politiska målbilden och Vision Järva 2030.

En bärande princip har varit en stabil ekonomi. Istället för att förlita sig på projektmedel och se satsningarna dö ut när dessa sinat, slogs fast att Järvalyftets huvudsakliga finansiering skulle komma från de berörda verksamheternas ordinarie budgetar. På så sätt kan medel tryggas över tid och de ansvariga för respektive verksamhet får ett engagemang i dess fortlevnad. De projektmedel som anslagits ska primärt användas i tidiga skeden för att företrädesvis delfinansiera ny verksamhet, som inom rimlig tid kan övergå i ordinarie verksamhet. Under 2007-2011 har sammanlagt 147,7 mnkr av de projektmedel som kommunfullmäktige reserverat för ytterstadsarbetet anslagits till satsningar inom Järvalyftet, genom ett 30-tal separata projekt och med starkt fokus på barn och unga.

Här följer en kort redogörelse för arbetet hittills.

Bra boende och mer varierad stadsmiljö

Stadens bostadsbolag har inom ramen för Stimulans för Stockholm genomfört upprustningar och energieffektivisering av respektive bostadsbestånd runt Järvafältet. Svenska Bostäder renoverar 500 lägenheter årligen och har genom Delegationen för hållbara städer beviljats medel i syfte att utarbeta effektiva och för de boende attraktiva metoder för renovering. Tenstas stadspark, Nydalsparken, har rustats upp och fått landets första parkourbana och Tensta konsthall är numer en permanent träffpunkt och mötesplats. Ett antal program och detaljplaner har tagits fram, bland annat ska E18 mellan Rinkeby och Tensta överdäckas med ca 700 lägenheter.

Effekterna av satsningar inom detta område är bland annat minskad omflyttning, och kraftigt ökad kundnöjdhet bland hyresgäster gällande såväl service som renovering.

Boendetätheten är dock fortfarande hög i jämförelse med staden och ingen nämnvärd minskning har skett under perioden.

Trygghet i vardagen

Trygghetsmätningar visar på goda resultat för samverkansprojekt i form av bland annat nätverk för trygghetsfrågor, trygghetsvandringar, samt nya och växande samarbeten mellan förvaltningar, myndigheter och organisationer. Men trygghet i vardagen är ett komplext område och brottsstatistik visar att medan antal anmälda bilinbrott - mot vilket riktade åtgärder vidtagits, minskat under perioden har antal anmälda lägenhetsbrott ökat. Extra insatser inom framförallt sommarjobb till ungdomar har däremot visat sig leda till att antalet brott under loven minskat kraftigt.

Stärkt utbildning och bättre språkundervisning

Satsningen på skolan är central i Järvalyftet och har avgörande betydelse för områdets framtida attraktivitet. En skolstrategi har implementerats för hela ytterstaden med extra resurser avsatta för skolor med bland annat låga resultat. Fyra av sju högstadieskolor i Järva har under perioden förbättrat såväl betyg som andel gymnasiebehöriga. Utbildningsnämnden har analyserat resultaten och arbetar för att sprida goda resultat över hela staden. Projektet Järvalärling, ett försök med lärlingsutbildning med förstärkt coachning står inför en utvärdering, men kommer att finnas kvar i någon form. Projektet visar på de utmaningar som arbete med ungdomar långt ifrån studier eller arbetsmarknad innebär.

Fler jobb och ökat företagande

Sysselsättningen i Järva är kvar på en låg nivå. Ett trendbrott i sysselsättningsgraden är av avgörande betydelse för Järvalyftets övergripande måluppfyllelse, för att skapa integration och bryta utanförskap, och flertalet långsiktiga satsningar har genomförts och pågår.

Antalet feriearbetande ungdomar har ökat under perioden och var under 2011 över 1600 från Järvalyftet. Som resultat av ett nära samarbete mellan det offentliga och näringslivet ska en ny gymnasieskola etableras i Kista. Stockholm science and Innovation School ska förbereda eleverna för vidare studier på de tekniska högskolorna, men även ge goda förutsättningar för anställning i ICT-branchen (ICT= telecom, kommunikations- och informationsteknologi).

Arbetsmarknadsnämnden har genom Jobbtorg Stockholm framgångsrikt arbetat med att få individer att gå från försörjningsstöd till egen försörjning.

För Kista Science City området har antalet företag mer än fördubblats sedan 2008 och antalet anställda ökat med drygt 10%, så Kistas utveckling är av stor betydelse för helheten.

Summering och reflektioner inför framtiden

Järvalyftets inledande år har i mycket varit ett startskede på ett långsiktigt arbete. Men i rapporten konstateras också att satsningen på bostäder och stadsmiljö har alla förutsättningar att bli den motor i processen som först avsågs. Utmaningen blir här att uthålligt leva upp till höga ambitioner vad gäller såväl faktiskt genomförande som reellt medborgerligt inflytande. Samarbeten över fack- och organisationsgränser är av stor betydelse. Erfarenheterna från Järvalyftet hittills visar att stadens medverkan i olika samarbeten är mycket uppskattad och ger stadga, trovärdighet och skapar motivation till långsiktigt deltagande. Samtidigt måste bättre stadsmiljö kombineras med andra satsningar i samarbete mellan staden, polisen och det civila samhället. Detsamma gäller skolorna och jobben, mer måste göras av både staden, staten och näringslivet och allra helst i samverkan. Det är samtidigt av stor vikt att redan nu sprida goda erfarenheter och exempel och att löpande göra uppföljningar och utvärderingar av såväl enskilda projekt som av satsningen i sin helhet. Omfattande beständiga resultat av satsningar inom utbildning, arbetsmarknad, stadsmiljö och boendemiljö kan beräknas bli tydliga först längre fram. Slutligen konstateras återigen att den nya bilden av Järva inte kommer självmant, utan behöver vara ett medvetet och ihärdigt arbete i några kärnområden som har stor betydelse för enskilda individers framtid.

Inriktning 2030 och Stadsledningskontorets förslag till beslut

Stadsledningskontoret framhåller att arbetet i Järvalyftet, och därmed uppfyllandet av kommunfullmäktiges beslut om Vision Järva 2030, har tagit viktiga steg framåt under dessa första fem år. Samtidigt pekar stadsledningskontoret på ett antal utmaningar som staden behöver möta, i vissa fall på nya vägar.

Förändringar gällande exempelvis stadsplanering, etablering av företag och utbildningar samt attitydförändringar kan ta lång tid och det är därför kontorets mening att arbetet med att uppfylla Vision Järva ska fortsätta och att staden behöver samla sig för en delvis ny ansats.

Pågående och kommande program och detaljplaner bör enligt stadsledningskontoret i det fortsatta arbetet med Vision Järva 2030 kompletteras med ett intensifierat arbete med nya och större företag kring Järvafältets såväl som på starkare koppling mot arbetsmarknad, näringsliv och utbildning. Attraktiviteten behöver öka och verksamheter placeras strategiskt för att öka dagbefolkningen. Staten bör också uppvaktas för att undersöka möjligheten att etablera sig runt Järvafältet. Kopplingen mellan Kista arbetsplatsområde och övriga Järvafältet behöver stärkas såväl fysiskt som kunskaps- och kompetensmässigt.

Den politiska styrgruppen för Järvalyftet/Vision Järva 2030 har varit en form för att särskilt fokusera arbetet under den uppbyggnads- och etableringsfas som varit. Vision Järva 2030 har sedan starten kompletterats med Söderortsvisionen och under 2013 kommer Vision Hässelby-Vällingby behandlas av kommunfullmäktige. Behovet av att samordna arbetssätt över staden och dela erfarenheter och kunskap har därför vuxit radikalt, ett arbete som måste ingå i stadens löpande utvecklingsarbete och präglas av systematik och långsiktighet. Det är kommunstyrelsen som av kommunfullmäktige har en samordnande uppgift inom staden och är stadens naturliga samlade organ för relationer med andra myndigheter. Stadsledningskontoret anser därför att det politiska ansvaret för uppföljning, utförande och samordning nu bör ges direkt till kommunstyrelsen, och att den särskilda politiska styrgruppen avvecklas.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsutveckling.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Även om mycket också skiljer platserna åt kan Järvaområdets utmaningar jämföras med de som finns på flertalet platser i Söderort, bland annat i Skärholmens stadsdelsområde.

Förvaltningen välkomnar utvärderingen av Järvalyftet/Vision Järva liksom stadsledningskontorets förslag att kommunstyrelsen framöver ansvarar för samordning och uppföljning, och att den politiska styrgruppen avvecklas.

Ett tvärsektorielt utvecklingsarbete behöver bedrivas inom staden, för att säkerställa att en förbättrad och effektiviserad samordning blir bestående. Detta är helt nödvändigt för att främja långsiktiga processer och bestående positiva förändringar för social hållbarhet och en enad stad. De politiskt beslutade program och visioner som ligger till grund för förvaltningarnas arbete kräver samverkan för att koppla fysisk planering till exempelvis satsningar på företagsetableringar, verksamhetsytor, mötesplatser och kultur. När det gäller ytterstadsarbetet i Skärholmen, vilket i allra högsta grad innefattar stärkt social sammanhållning ser förvaltningen att satsningar på den fysiska miljön genom bostadsbyggande och förbättrade kommunikationer, särskilt inom söderort, som helt grundläggande förutsättningar för all annan utveckling.

Lika viktigt som att ta vara på de goda exempel som genomförs i projektform, bland annat inom Järvalyftet, är att sprida kunskap om hur arbete som inleds i projektform, oftast med sökta medel för finansiering, kan överföras till ordinarie verksamhet utan att effekt och resultat av arbetet påverkas negativt. Goda metoder för att mäta effekt och resultat såväl som metoder för utvärdering och förståelse av resultatet är också helt nödvändiga för att framöver säkerställa att resurser går till det som faktiskt genererar det man vill uppnå. Det visar inte minst alla de omfattande satsningar som under så många år pågått i områden som delar de utmaningar som finns i Järva, som med facit i hand faktiskt inte gett bestående resultat.

Samtidigt behöver införlivandet av lyckade, väl fungerande projekt, som faller inom ramen för arbete för social sammanhållning och hållbar social utveckling, i stadens ordinarie verksamheter underlättas – vilket också bör innebära att möjliggöra budgetjusteringar när behov finns. 127 festivalen i Skärholmen är ett exempel på ett projekt där ett stort antal ungdomar görs delaktiga, ges och tar ansvar genom reellt inflytande, delaktighet och gemenskap. Men festivalen är beroende av projektmedel, vilket skapar stor osäkerhet i planeringen, vilket i sin tur kan ha negativ effekt på resultatet. Förslagsvis kan även gemensamma budgetar över förvaltningsgränser inrättas för åtgärder och investeringar i arbetet, vilket per automatik bör stärka samarbetet mellan förvaltningarna.

I diskussionen kring vad som ska mätas och varför, liksom kring vad som egentligen är mätbart, kan begrepp som systemintegration och social integration, eller hård respektive mjuk integration och relationen mellan dessa vara till stor nytta. Inte minst eftersom de kräver helt olika mätmetoder för att kunna utvärderas. Begreppen kan enkelt beskrivas som skillnaden mellan att vara en del av det samhälleliga maskineriet med reellt inflytande och att vara en del i en gemenskap och uppleva delaktighet. Begreppet ”utanförskap” behöver också kompletteras med ”innanförskap”, det saknas ett relationellt förhållningssätt där innanförskapets problematik snarare än utanförskapets lyfts fram. Till exempel när det gäller den byggda miljön, människors tillgång till olika platser, och hur sättet man talar om en plats påverkar människor som lever där. Alla stadens delar behöver involveras i arbetet för ökad sammanhållning och en enad stad. Oavsett vilka begrepp som används i arbetet måste dessa konkretiseras och definieras av staden för att möjliggöra gemensamma utgångspunkter.

Förvaltningen föreslår permanenta forum, såväl digitalt som i form av seminarier och liknande för erfarenhetsutbyte av goda exempel och ny kunskap. Forskningens delaktighet i arbetet är också av stor vikt, att utvecklingen följs och utvärderas i samarbete med högskolor och därmed i relation till omvärldens förändringar och framtidens villkor och utmaningar. Ett stadsövergripande program för social hållbarhet skulle kunna vara ett sätt att gå vidare. På så sätt ges förutsättningar för en samlad syn, legitimitet, ett tydligt fokus och konkreta verktyg för arbetet med hållbar social utveckling på stadsövergripande såväl som lokal nivå. Ett annat sätt att arbeta med program för social hållbarhet är att utforma dem i samband med tyngdpunktsarbete, där djupgående samverkan mellan stadens förvaltningar och bolag redan är en tydlig strategi.

Förvaltningen hoppas att omorganiseringen av de kommunala bostadsbolagen gör att samarbetet mellan Skärholmens stadsdelsförvaltning och Stockholms hem kan stärkas. Historiskt har mycket av det arbete som gjorts för social sammanhållning och områdesutveckling skett just inom ramen för de kommunala bostadsbolagens ansvar, och förvaltningen ser fram emot ytterligare delade erfarenheter och ett ökat kunskapsutbyte.

Bilagor

1. Remissbrev Järvalyftet 2007-2012.
2. Järvalyftet 2007-2012. En satsning som gör skillnad, stadsledningskontorets förslag till beslut.
3. Järvalyftet 2007-2012. En satsning som gör skillnad, rapporten.